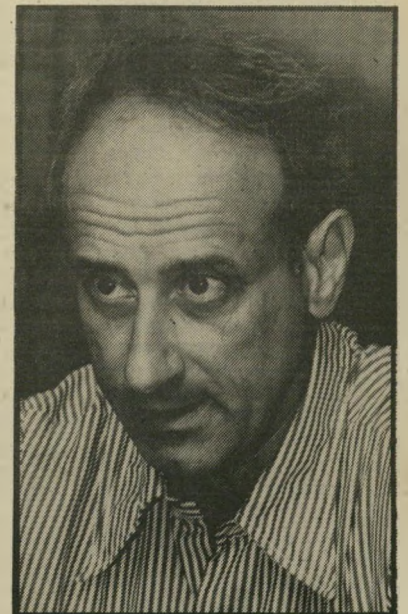

מקום בעולם וכל אחר מאמץ לו אותם. אבל יש הברל גדול בין אדם המאמץ לעצמו משהו לבין אדם שמוליד את הרברים מתוכו. האהבה לשניהם היא חזקה ואוטנטית, אם יכולה לאהוב את בנה המאומץ לא פחות מאשר את יוצא תלציה. לכן צריך לשים לב לנקודות האלה, שהן בעיניי חשובות מאוד. ואני שוב שואל: האם אתם רואים

מעייני: מחשבה אידיאליסטית והרגשה של שליחות

את עצמכם כשותפים לאיושה עשה אמנותית מקורית?

מר'חיים: אני רוצה לפנות שוב למוסיקה של אריק שפירא. כמו שאני יודע מנסיוני אתה ממוחשב והמכשירים שלך הם המכשירים האחרים נים שנוצרו בתחום זה, ובכל זאת לא מצאתי במוסיקה שלך רוקנ'רול או ג'ז או חוויות רחוב, אולי הן קיימות באיושהו מקום. אני חושב שהן קיימות באמנותיים שלך הם אחרים לגמרי. **שפירא:** אני כותב את המוסיקה של הזמן בו אני חי. כך אני מבין את המקום שאני חי בו ובכל יצירה היוצאת מתחת ידי אני בעצם מציע פיתרון. כך צריכה להיכתב יצירה מוסיקלית היום **בשפירא:** אני חוזר: בתל-אביב — זה התחום שלי, פה אני חי, אני מבין את השפה, אני מבין את הרחוב.

מר'חיים: ואם היית נמצא בחדר ממוזג, בסטודיו פרטי? **שפירא:** כשהייתי בהולנד הרגשתי מאוד רע. האמן מוזהב עם מקום ועם זמן, הוא מבטא אותם, אני יכול לעבוד רק פה, ורק באיור הזה. **גלעד:** בן-ישראל קשה לדבר על זה. הכל כל-קטן. באמריקה, לעומת זאת, יש בפירוש מר-סיקה מקומית כמו מוסיקה מלוס-אנג'לס, משי-קאנו, מנירו-ויק, ממיאמי וכו'. **במסקין:** נוצר פה מצב מוזר. מצד אחד המוסיקה מצטיינת כאמנות המתקשה להיות מאופיינת על-ידי סממנים מקומיים, וקשה לומר מה ישיר אלי בה, ומצד שני מדברים על מוסיקה עירונית ועל אי-היכולת ליצור מוסיקה ישראלית מתוך למדינה.

גלעד: כאשר צייר מצייר במקום אחר, מצביע עים על האור הגדול, הלכן וההצננה. זה ברור. במוסיקה זה לא כלי-כך ברור, אבל התחושות נמוכה. **במסקין:** אהנו יכולים נקלות לדבר על מוסיקה יהודית, מוסיקה יוונית, על מוסיקה מהאיים הבריטיים, האם אפשר לדבר על מוסיקה ישראלית?

גלעד: אני מרגיש שיש חיפושים שמתחילים עכשיו, בשנים האחרונות, לכיוון המוסיקה המקרית, שהיא גם מיוחית וגם עירונית. דברים שלא קרו קודם אולי מאז ימי ירדיה אדמון ודומיו. **במסקין:** אתה יכול לתת רוגמות?

אופנה וחוסר כיוון

גלעד: להקת משינה עושה רוקנ'רול עם המודרנהו השפעות מיוחיות, להקת טנגו עושה זאת. יהודה פוליקר עושה זאת בכניזן ועושה זאת במוסיקה שהוא כותב עכשיו.

במסקין: מהו ההתנגושים או כוורת? **מר'חיים:** אם אתה נכנס להיסטוריה, זה משהו אחר לגמרי. נעמי שמר ניסתה לכתוב בלזן בתקופה מסוימת — חמסינים במישלט —

בשלב אחר היא ניסתה להתקרב ל'צ'רלטון ואחר-כך לרוקנ'רול. לכן אני אומר שהמוסיקה הקלה לא תמיד משקפת.

במסקין: למרות העובדה שכולם יסכימו שהם מאוד ישראלים: חלק נעממי שמר, חלק מהותר-נגולים חלק מסשה ארגוב. **גלעד:** היום אתה קורא לזה ישראלי, אבל אז זה היה או מאוד רוסי או מאוד פולני או מאוד צרפתי ורומני, ובשנות השיכעים — מאוד אמריקאי.

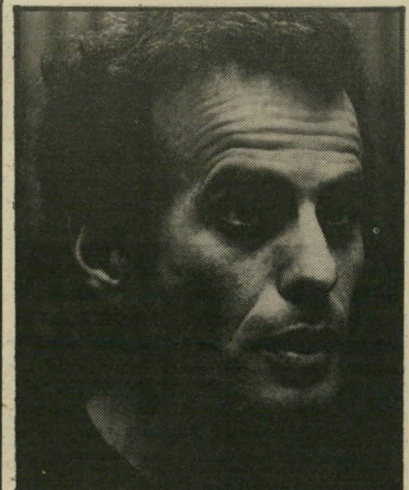
במסקין: ואתה אומר שהיום מתחילה היסתייה?

גלעד: היום כן, לא אולי. אני מכיר את האנשים אני יודע מה הם עושים.

מר'חיים: שתי בעיות אני רואה במוסיקה הישראלית אחת מהן חריפה מאוד, כעיה של אופנה, והשניה חוסר כוח להצביע על כיוון.

במסקין: אני רוצה לחזור אל עמי מעייני. דובר פה על אופנה ודובר על הכליל.

מעייני: אני רוצה קודם כל להתייחס למה שנאמר קודם, בקשר לעברות יצירתו של האמן רווקא במקום שהוא חי. העוברות ההיסטוריות אינן מוכיחות את הדברים שנאמרו כאן בקשר

שפירא: אמנות ישראלית אמנות תל-אביבית

לתהליך היצירה, אשר חייב כביכול להתקיים על-ידי היוצר דווקא בארץ מוצאו, ארץ מולדתו.

במסקין: שופן, למשל. **מעייני:** לא רק שופן. ואגנר, פרוקופייב, כלה ברטוק ואחרים. הרי את מיטב יצירותיהם הם כתבו לארדווקא בארץ מולדתם.

שפירא: הם היו גולים. **מעייני:** לא בהכרח גולים. אתה יכול לבחור לגור תקופה מסוימת בארץ אחרת, ולהימצא מבחינה פיסית רחוק מארצך, ובכל זאת ליצור יצירות שהן לא רחוקות ברוחן מרוח מולדתך. אני די מתפלל על הגישה הטוענת כי אמן יכול ליצור רק במקום שבו נולד ושבו הוא מזדהה עם הנוף, הרחוב וכולי. ולגבי מה שנאמר בקשר עם השפה, אני מוצא, ואתם תסלחו לי על כך, שאני מוכרח להודות מראש שבקיאתי בנושאים ובשמות הלהקות שאתם הזכרתם היא כלי-כך קטנה, שאני ממש מרגיש בורשה אישית שאינני מצוי עימם. יחד עם זאת אני רוצה לומר שאני מרגיש את עצמי במצב של בורשה כשמדובר בטכסטים בשפה העברית כפי שמושמעים על-ידי להקות ועל-ידי זמרים. אני חושב שהשפה היא לא שפה, הביטוי הוא לא ביטוי והשורות הן לא שורות. הם פשוט ברמה נמוכה. אני יגני שאם באה מהעליכות אבל אני לא מרגיש שהשפה העברית, הנחשבת בדרך כלל לשפה עם משמעויות איכאיות, עם קונוטאציות למיניהן ושהיא מתפתחת בצורה מאוד חדשנית, עד כדי כך שאנחנו לא מספיקים אפילו לעכל אותה, ובכן אינני מרגיש שהשפה העברית הגשימה כל זאת. אני מרגיש קצת נבוך כשאתה מדבר על ההשפעה שצריכה כאילו לבוא מהדברים האלה, ואם היא אכן באה מהעליכות הוון, או יש לי סימן שאלה גדול לגבי הערכיות המוסיקאלית שלה, אבל אינני יכול לקבוע ריעה, כי אינני מצוי בסגנון הזה. אני חושב שהשפה העברית מצאה את ביטויה בצורה יוצאת מהכלל הרוקא בשנות החמישים בזמר הישראלי. אני נוכר בשורות משיריו של עימנואל זמיר עם החדשניות שלו המילים והמנגינות.

גלעד: וזהו עברית של עכשיו, מה זאת אומרת?

מעייני: אין עברית של עכשיו. יש עברית. **מר'חיים:** שכחנו את הנושא שלנו. אנחנו מדברים בעיקר על מוסיקה קלה, ואילו על המוסיקה הקונצרטנטית, הנמצאת בירידה כה

בתקופה היא הקיפה איוו שהיא מחשבה אידיאליסטית, הרגשה של שליחות, הרגשה של יצירת יש מאין, הרגשה של אחריות ממדרגה ראשונה לגבי מה שנוצר פה — תהליך הקמת המדינה — ובעיקר כמה שקשור לחינוך הרוח הצעיר. אני מטיל ספק גדול אם מה שמתרחש היום בשטח האמנות הכללית, המוסיקאלית, מבוסס על שליחות כאשר לחינוך-למעט של הרוח הצעיר. תסלחו לי, אך אינני רואה כמעט אפשרות שבדברים הנוצרים עכשיו בארץ יכולה להיות איוו שהיא שליחות מהסוג שאני מתכוון אליה.

במסקין: האם זה סוג של אופנה?

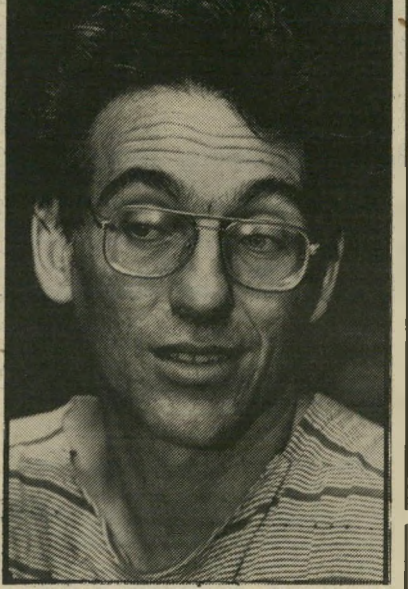
מעייני: אני סבור שבשטח האמנות האופנה היא קובעת, היא כלי-כך משפיעה ודוחפת את האמן אל דרך ללא מוצא, עד שהוא מוכרח לכוופף את עצמו לרשיותיה ולסבר את טעם הקהל. לדעתי, על היציר להגיע בצורה מודעת וסופר ראציונאלית להכרה בלתי ניתנת לעירעור במרכיבי יצירתו, ואין זה חשוב אם אתה משתמש במוסיקה מכל איוור אחר. כשאני שומע לפעמים שירי להקות אני לא יודע כיצד לנהוג, אני רוצה לרחוף את הראש במים כדי ששום דבר לא יגיע לאוזני.

שפירא: אני חושב שהניסיונות בשנות החמישים או המוסיקה הרוסית, הלהקות הצבאיות, היו ניסיונות-נפל. אני מעדיף פיזומון אחד של שלום הנוף על כל אלה. זה הרבה יותר ישראלי, העברית בה יותר טובה היחס לשפה נכון יותר מאשר במוסיקה של עימנואל זמיר למשל. אם תשמיע את שיריו של זמיר לנוער של היום, תעורר גלי צחוק, כי העברית לא אמנה והטכסט מגויס, ציוני ואנאכרוניסטי.

שפת רחוב

או עברית מתעשרת

מעייני: משום שהישראלי הממוצע של

מר'חיים: הפסדנו את הצ'אנס לתנך את הקהל

ימינו מדבר עברית עילגת. הוא איננו מסוגל לבטא את עצמו, מכיוון שאוצר המילים שלו כלי-כך דל. על כן לא ייפלא שכאשר הוא נתקל בשורה מעניינת שיש בה הרכב מילים מעט יותר מסובך, הוא קורא לזה עברית-שלי-בית-מירקחת. **גלעד:** לדעתי, העברית של ימינו רק מתעשרת. מיום ליום אני קולט טכסטים חדשים, מילים חדשות, מישפטים בעלי מורכבויות חדשות, הבאים מהצבא, מהשכונות ומכל מיני מקומות אחרים הרחוקים מאוד ממקורות השפה העברית. אבל הם מקבלים את העסיסיות של כל מה שקורה עכשיו מכל הבחינות. אולי זה נשמע דלות לסופרים, ולאנשי האקדמיה, אך לי זה נשמע אותנטי, טיבעי והי את מה שקורה פה עכשיו.

מעייני: אתה יכול להרשות לעצמך להשיג תמש בשפת הרחוב, אבל עליך לדעת שאתה משתמש בשפת רחוב ולא לקרוא לזה שפה עברית.

גלעד: זוהי עברית של עכשיו, מה זאת אומרת?

מעייני: אין עברית של עכשיו. יש עברית. **מר'חיים:** שכחנו את הנושא שלנו. אנחנו מדברים בעיקר על מוסיקה קלה, ואילו על המוסיקה הקונצרטנטית, הנמצאת בירידה כה

תלולה, איננו מדברים כלל. היית רוצה שנקריש מעט התייחסות למצבו של המלחין הישראלי: מה מעמדו בחברה הישראלית, מרוע אין שומעים ומשמיעים אותו?

מעייני: את היצירה האמנו תית בתקופה היא הקיפה מחשבה אידיאליסטית והרגשה של שליחות. אינני רואה כמעט אפשרות, שבדברים הנוצרים עכשיו בארץ, יכולה להיות שליחות כזו.

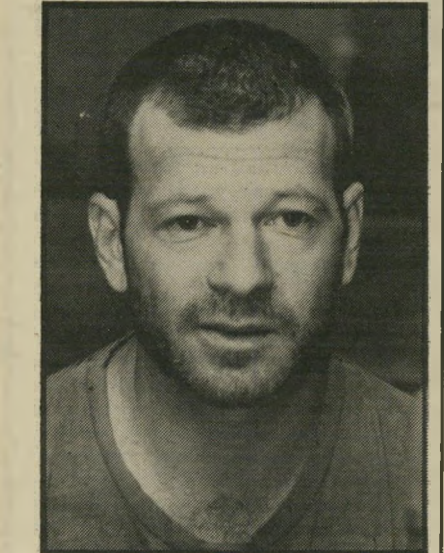
במסקין: אולי יש נתק בין המבצעים למלחין, בין הקהל למלחין?

מעייני: אני חושב שהבעיה שלנו בישראל היא חוסר תודעה כללית למה שמכונה מלאכת היצירה המקורית. אני לא חושב שאנחנו יכולים לומר בוודאות שהקהל שלנו ער לעובדה הזו: האם נוצרת כתיבה ישראלית מקורית או לא. אני בטוח שאם הקומפוזיטורים בישראל יערכו שביתה, איש לא יחשב בכך, כי אין תודעה לאומית ביחס לרוח-העם. אם הציבור הישראלי היה מחליט שלא לבקר באולמות קונצרטים בהם אין מושמעת יצירה מקורית ישראלית, המצב היה שונה לחלוטין.

במסקין: בתיאטרון זה לא כך, מרוע במוסיקה לא הצלחנו להגיע למצב כזה?

מעייני: אני מסכים שבתיאטרון המצב שונה, אם כי אינני מתמצא בכך. אל תשכח, הפנומן המוסיקאלי ביהדות הוא רבר לא ישן, הוא די חדש יחסית, אם אנחנו מדברים על יצירה מוסיקאלית. אני לא מדבר על מוסיקה של טעמי המקרא או מוסיקה של התפילות והליטורגיקה, שהיתה מקובלת, אף היא בצורה של שירה בלבד, בתוך תחומי בית-הכנסת, ללא ליווי כלים. כתוצאה מכך היא קיבלה כיוון מאוד מיוחד בהיסטוריה היהודית. מקובל לחשוב את המילה העברית כנכס המאפיין את העם היהודי ולא רווקא את הצליל. זהו דבר הטעון בריקה, אם אכן הדברים הם כך, אבל המילה היא בעלת הערך המשמעותי.

מר'חיים: אבל הפסלים והציירים שהיו בחרם מצד הדת היהודית — מבלי להיכנס לשאלה אם בצדק או לא — אף הם יאמרו שהם בצרות ובכל זאת, לדעתי יש יותר עניין באמנות הפלאסטית מאשר במוסיקה הישראלית החדשה.

גלעד: רוקנ'רול, גיטארות חשמליות, סינטיסיזורים

מעייני: יותר קל לתלות תמונה על הקיר מאשר רף של יצירה מוסיקאלית.

במסקין: ובכל זאת, במי לתלות את האשמה? האם זה הניהול של המוסדות הללו? יום אחר החליטו, בתיאטרון למשל, שהמחזה המקורי הוא בעל חשיבות עליונה, וכי אין להסתפק עוד כדיבורים בלבד, וכך נעשו הנסיגות הצולעים הראשונים. והיום אפשר לומר שיותר מעשרים אחוז מהרפרטואר המוצג על קרשי הבימה הישראלית הוא מקורי.

העדר תודעה ופער גדול

מעייני: אם תבדוק, תראה כי לתיאטרון הקאמרי יש מחזאי-בית קבוע, מה שאין כך (המשך בעמוד 32)